

Deze brochure is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Maart 2019 | Publicatie-nr. 120128

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Staat van het Bestuur | 2018

in beeld

Voorwoord

Staat van het Bestuur | 2018

Ieder twee jaar publiceert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een trendrapport waarin feiten en cijfers over het openbaar bestuur centraal staan: de Staat van het Bestuur.

De editie van 2018 laat zien dat een aantal feiten en ontwikkelingen rond het openbaar bestuur en de democratie stabiel zijn: De mensen zijn gemiddeld genomen nog steeds tevreden met het leven en de democratie in Nederland. Met de (landelijke) politiek hebben ze minder van doen. Het opkomstpercentage bij de lokale verkiezingen is stabiel en de lokale partijen bestendigen hun verworven positie. Nog altijd is het profiel van de bestuurders en volksvertegenwoordigers uniform, terwijl de bevolking steeds pluriformer wordt.

De editie 2018 geeft tegelijkertijd inzicht in een aantal opvallende of bijzondere zaken: Zo tonen nieuwe feiten en ontwikkelingen aan, dat het openbaar bestuur met de maatschappelijke opgaven meebeweegt. Rijk en decentrale overheden werken vaker samen: in partnerschappen, in triplehelixverband, op basis van gelijkwaardigheid, op het regionale schaalniveau en met de maatschappelijke opgaven als gezamenlijk doel. Besturen met akkoorden (deals) wordt steeds meer gemeengoed, evenals het mogelijk maken van maatwerk in het openbaar bestuur. Dit maatwerk is nodig om maatschappelijk opgaven effectief aan te pakken waarbij rekening wordt gehouden met grote verschillen

tussen stad en platteland, binnen steden, tussen groepen inwoners en tussen de opgaven in gebieden.

Deze uitgave toont deze en andere hoogtepunten uit de Staat van het bestuur 2018 in beeld.

De volledige publicatie 'Staat van het bestuur 2018' is te downloaden via de Kennisbank Openbaar bestuur:

www.kennisopenbaarbestuur.nl

Inwoners van Nederland

Tevreden, gezond, veilig en welvarend

De mensen in Nederland zijn erg tevreden over hun leven **7,8**

ervaart teveel regie

ervaart geen regie

80%
ervaart eigen gezondheid als (zeer) goed

80%

is (zeer) tevreden met het eigen huishoudensinkomen

Ze werken

verschil werkloosheid 2014 t.o.v 2018

2014

2018

2014

7,5

92,5

2018

3,9

96,1

Méér huishoudens

7,9 mln
huishoudens

aantal huishoudens afgelopen 4 jaar 1,5x zo snel toegenomen (+3,5%) als het aantal inwoners (+2%)

eenpersoonshuishoudens (in 2018 38% van het totaal)

Ze zorgen

in 2018

Informele hulp in de zorg in Nederland

5 miljoen mensen

mantelzorg

vrijwilligers-activiteiten

Nederlandse bevolking van 16 jaar of ouder

Vergrijzing zet door

1 op 5

inwoners is 65 jaar of ouder.

Diversiteit neemt toe

in 2018

23%

van de inwoners heeft een migratie-achtergrond.

In 2014 was dit nog 21%.

86%

van de Nederlanders van 12 jaar of ouder is dagelijks online

(in 2012: 76%).

Inwoners en het openbaar bestuur

Tevredenheid met de democratie Nederland

In 2018

had tamelijk tot veel vertrouwen in regering en parlement

57%

78%

van de Nederlanders is (zeer) tevreden over het functioneren van de democratie in hun land. De tevredenheid is hoger dan in 2014-2015 (70%).

gaat naar de stembus voor gemeenteraadsverkiezingen

55%

Vertrouwen in regering en parlement

hogeropgeleiden (72%)

mensen met een bovenmodaal gezinsinkomen (72%)

Jongeren (68%)

ouderen (48%)

lageropgeleiden (43%)

mensen met een beneden modaal gezinsinkomen (42%)

Zeggenschap en transparantie

6,5 7,0

inwoners bestuurders

Inwoners geven de lokale democratie gemiddeld een 6,5 en bestuurders een 7,0,

Inwoners en bestuurders vinden zeggenschap en transparantie de belangrijkste kernwaarden, gevolgd door dialoog. *Inclusiviteit en tegenkracht vindt men minder belangrijk*

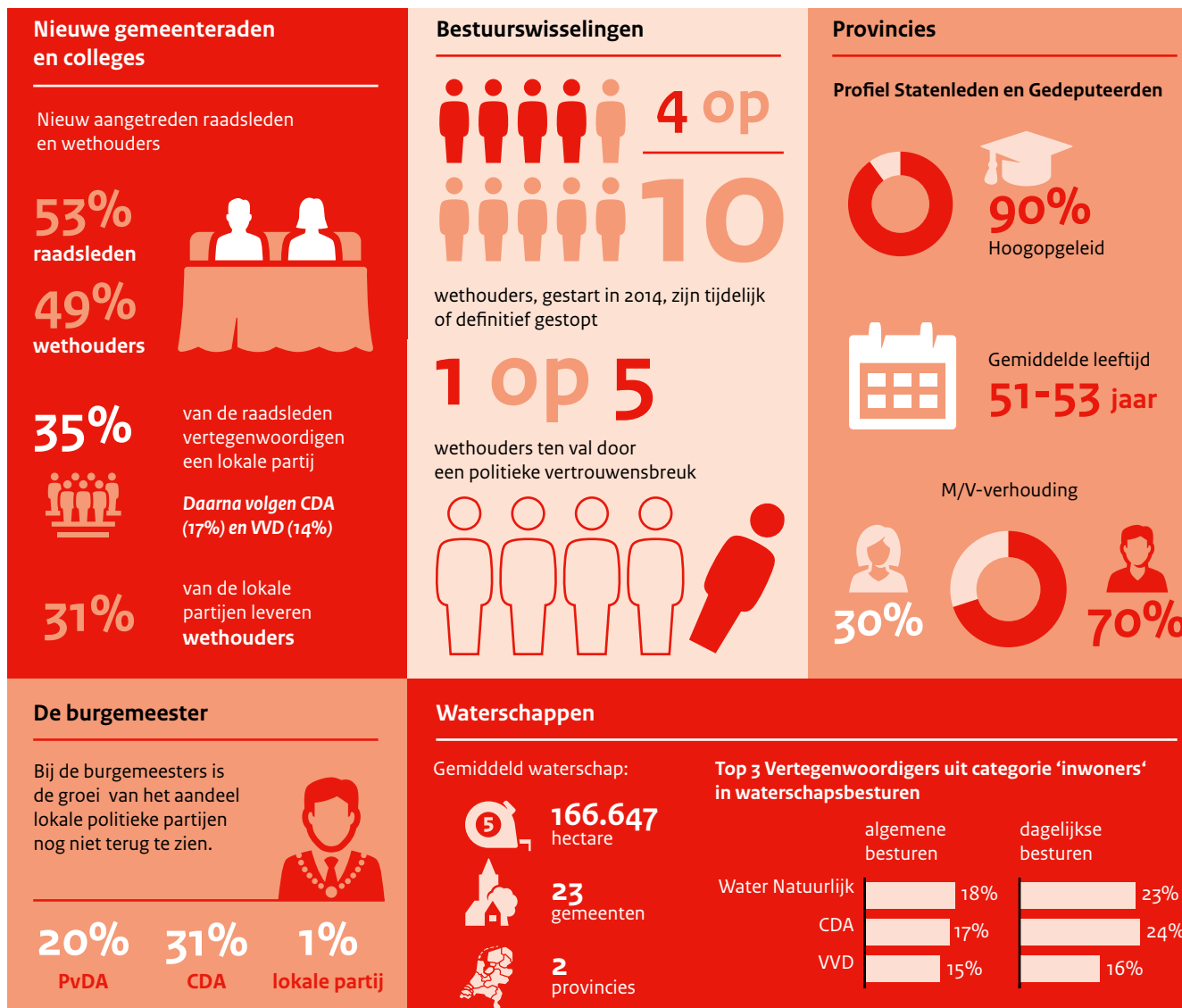
Een andere democratie?

77%

van de Nederlanders is voorstander van een representatieve democratie via algemene verkiezingen, 6% is daar tegen

Het openbaar bestuur in functie

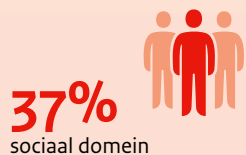

Kerntaken

Provincie

Gemeenten

Omvang griffie

Gemiddelde omvang

gemeenten **2,85 fte**
provincies **8,0 fte**

Voldoende omvang om aan alle verzoeken van de raad te voldoen?

Gemeenten

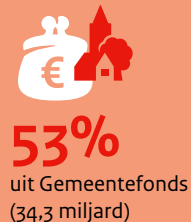

provincies

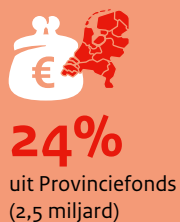

Inkomsten

Gemeenten

Provincies

Ondersteuning en toerusting

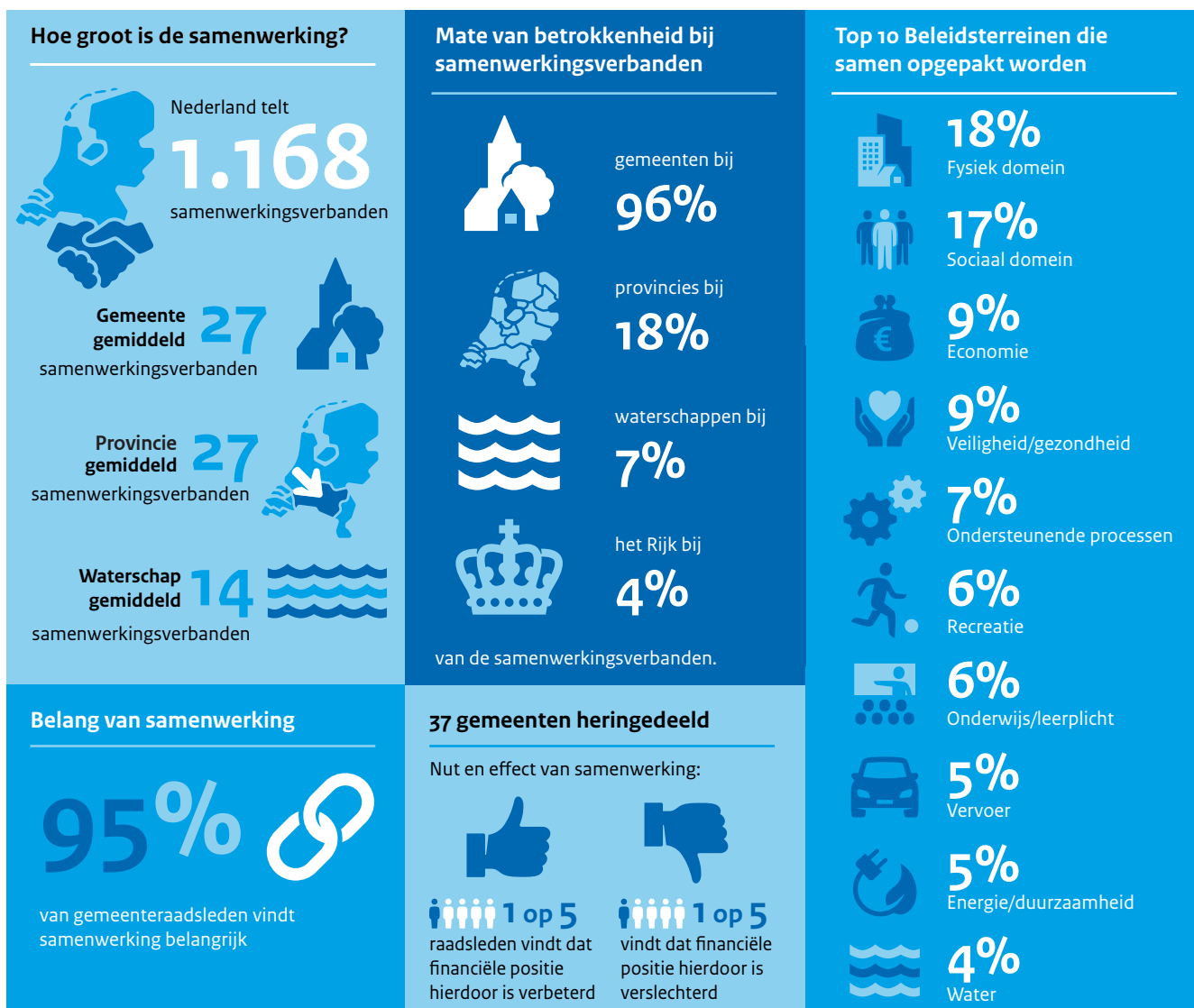
van de gemeenteraden doet een beroep op ambtelijke bijstand

58% van de gemeenten had minder dan 10.000 euro voor het opleiden van raadsleden

Het openbaar bestuur in beweging

Stimuleren burgerinitiatieven en experimenten

Right to Challenge

56 spreken van right to challenge en recht op overname

299 van de **333** lokale coalitie-akkoorden die dit jaar gesloten zijn, besteden aandacht aan deze vorm van participatie

Impuls Weerbaar bestuur

24 impulsgemeenten geven tussen 2018 en 2020 impuls aan innovatie en intensivering van de aanpak

Proeftuin Lokale Digitale Democratie

15 gemeenten experimenteren met (open source) participatiemiddelen

Verbeteren kwaliteit berekening verkiezingsuitslagen

22 gemeenten (waaronder drie zogenaemde 100.000+ gemeenten) hebben bij de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018 geëxperimenteerd met het centraal tellen van de uitgebrachte stemmen

Democratie in Actie

Democratie in Actie is een innovatieprogramma van, voor en met gemeenten. BZK, VNG en beroepsverenigingen werken samen om hen daarbij te helpen.

Agressie en geweld tegen bestuurders en volksvertegenwoordigers

tegen bestuurders en volksvertegenwoordigers

Agressie

Geweld

Heeft ervaring met agressie en geweld

Bij raadsleden is een stijging van:

24% → 28%
2016 → 2018

Bij wethouders is een stijging van:

38% → 40%
2016 → 2018

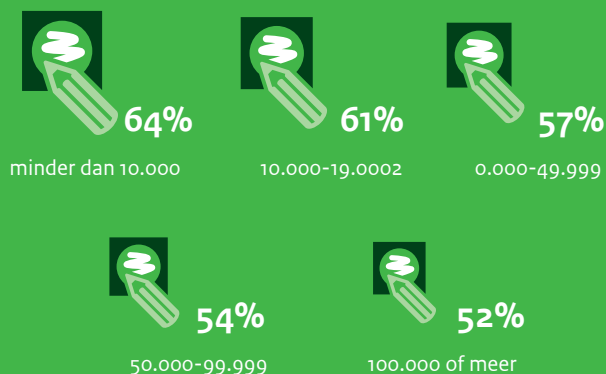

Bij burgemeesters is een daling van:

55% → 43%
2016 → 2018

Uitgelicht: Regionale verschillen

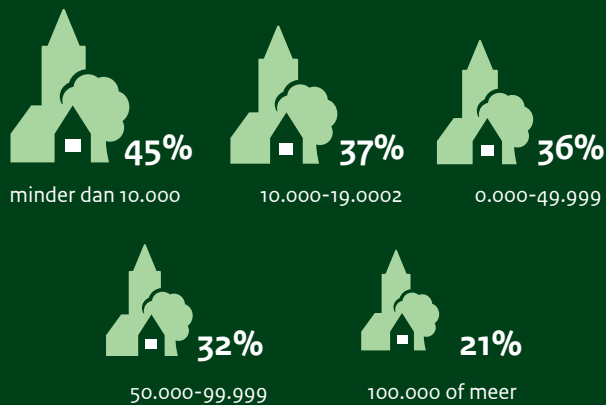
Opkomst bij gemeenteraadsverkiezingen naar gemeentegrootte

Gemiddelde politieke fragmentatie (effectief aantal partijen) naar gemeentegrootte (n = 335)

Aandeel lokale partijen naar omvang gemeente (% van zetels)

Gemiddelde scores vertrouwen, samenwerking en betrokkenheid naar gemeentegrootte

